

Vok se stal již v mládí luteránem. Do Jednoty vstoupil dva roky po sňatku se Sestrou Kateřinou z Ludanic. Nebyl to pouhý zevní přestup či rozmar, ale soukromý život nenasvědčoval ochotě podřídit se bratrské kázni. Kazatel jemu přidělený, B. Jindřich Švarc, měl s ním těžké trápení a prosíval seniory, aby jej zprostili služby, v níž nemůže trvat s dobrým svědomím. K tomu se Petr Vok neosvědčoval dosti stálým ve vyznání a vracel se v některých letech ke katolickým kněžím, patrně aby aspoň zčásti ukonejšil nevůli katolických příbuzných a císaře. Určitější vliv získal na něj teprve r. 1603 B. Matěj Cyrus, kněz ve Voticích, odkud za Petrem Vokem dojížděl na jeho sídlo v Bechyni. Při rožmberském dvoře vznikl sbor, k němuž náležel většín počet dvořanstva. Také rožmberský archivář a kronikář Václav Březan, vzdělaný v Heidelbergu, byl Bratr. I B. Cyrovi dávalo dosti práce, aby budil v urozeném pánu skutečný zájem o účast na bratrských bohoslužbách. On i druzí Starší mohli však počítat s jeho hmotnou podporou. Teprve později se účastnil i politických akcí v zájmu Jednoty.

OBČASNĚ nepřijemnosti s luterské strany byly Bratřím nemilé a vedly k nemalé trpkosti, za pomoci bratrské šlechty bývaly však vyřízeny a odklizeny. Pro budoucnost nebezpečnější byly útoky se strany *římskokatolické*. Rudolf II. [1576–1612] nastoupil po otci jako odchovanec jezuitů a madridského dvora, odcizen prostředí německému, dokonce pak cizí poměrům českým. Povahou uzavřený, až duševní chorobě propadající, ponechával vládu do veliké míry nejvyšším úředníkům, jimiž jmenoval většinou katolíky. Plánovitá aktivita katolického tábora rostla, když císař r. 1583 přesídlil z Vídně do Prahy.

V Praze bylo již od sklonku vlády Ferdinanda I. [1561] obnoveno arcibiskupství. Od r. 1556 působili v Praze i jině v Čechách a na Moravě *jesuité*. Nyní s císařem přišel do Prahy papežský nuncius a španělský vyslanec, kteří spolu s jesuity určovali plánovitý postup protireformační a dodávali svým radám mocenských váhy. Jesuité dovedli vytrvalou a trpělivou prací působit na žáky ve svých kolejích, strhli na sebe censuru knih, nabý-

vali důvěry urozených rodin, kde jako zpovědníci získávali své uvěření pro boječtivé katolictví. V jejich očích bylo hříchem trpět kdekoli vedle církve římské ty, které ona označila za bludáče. Jesuita Mikuláš Lanoy podal jako visitátor českorakouské řádové provincie návrh, jak proti všem nekatolíkům postupovat. V pozadí byl plán na katolickou revindikaci po celé Evropě. Bratři se dotýkal stejně v Čechách jako v Polsku. V obou zemích měl začít nápor v královských městech, která měla být cele vrácena katolické církvi. A uvnitř měla být církev posílena lepší kvalitou kněží a intenzivnější církevní správou. Styk dvora vídeňského a nyní pražského se dvorem madridským se přenášel i na šlechtu. Nejen rakouský a český šlechtic se spřiznil sňatkem s rodou španělskými, bigotně katolickými. Španělky zesílily a urychlily v řadě případů přechod české šlechty od staršího, nábožensky celkem snášlivého a zemského dobra dbalého katolictví ke *katolictví novému*, jaké si přáli vypěstovat jesuité. Tomuto novému, římsky orientovanému katolictví nepřevyšoval žádný ohled zájem církve římské. Ta má jako jediná pravověrná a plnomocná správkyň spásení a oprávněná určovatelka duchovního života znovu vládnout v zemi propadlé husitství a reformaci. Opora a výhody, dopřávané dvorem katolíkům, a štedrost šlechty poskytovala hojné hmotné prostředky k tomuto zápasu, vedenému s takovou promyšleností a houževnatostí prostředky nejen diplomatickými a politickými, ale i bohoslovesky a literárně.

Činnost jezuitů byla namířena proti evangelíkům vůbec. Bratři ovšem stáli první v cestě. Jako církev pokročilejší a lépe organizovaná než jiné a zároveň ve stále nejistotě bez ochrany zákona překážela více než jiné a byla zranitelnější než jiné. Proti ní se obrátil školený jezuitský polemik *Václav Šturm*, rodem z Horňova Týna, v Římě vzdělaný učitel pražské a pak olomoucké koleje svého řádu. Z uložení pražského arcibiskupa Antonína Prusa prostudoval bratrské spisy, aby se zevrubně připravil k útoku. V Litomyšli, někdy bratrské, vyšlo r. 1582 jeho obsáhlé *Srovnání víry a učení Bratří* ve formě dialogu, jenž měl dokázat, že Bratři jsou ve svém učení nejen bludní, ale i nestálí. Těžil hojně z někdějších sporů Bratří s habrovanskými a vůbec z ne-